

Znanstveno-raziskovalno središče Republike Slovenije Koper

V zadnjih izdajah sta se na straneh našega časopisa pojavili imeni dveh raziskovalnih inštitucij, ki so jima slovenska ministrstva zaupala izvajanje projekta za ugotavljanje in varovanje dokumentarne dediščine o zgodovini avstralskih Slovencev. To sta Inštitut za slovensko izseljenstvo pri Znanstveno-raziskovalnem centru Slovenske akademije znanosti in umetnosti iz Ljubljane ter Znanstveno-raziskovalno središče Republike Slovenije iz Kopra. Prvega je v avgustovski številki podrobneje predstavil Dean Ceglar, tokrat pa se bodo bralci lahko seznanili z drugim.

Znanstveno-raziskovalno središče Republike Slovenije v Kopru je mlada, a danes že močno razvejana in mednarodno uveljavljena raziskovalna inštitucija. Njen nastanek je povezan z željo in potrebo po ustanovi, ki naj na južnem Primorskem razvija slovensko znanost, ustvarja podlago za nastanek intelektualnega kadra in ki naj z znanstvenim ter kulturnim delovanjem uveljavlja slovensko samobitnost pri vključevanju tega izredno izpostavljenega dela slovenskega prostora v evropsko integracijo. ZRS Koper je kot javni raziskovalni zavod ustanovila leta 1995 Republika Slovenija. Soustanoviteljice pa so bile Slovenska akademija znanosti in umetnosti ter obalne občine Izola, Koper in Piran. Rojstvu inštitucije je botrovalo tudi bogato raziskovalno in organizacijsko snovanje, ki se je od konca osemdesetih let začelo razvijati v okviru Zgodovinskega društva za južno Primorsko in je leta 1991 privedlo do ustanovitve znanstvene revije *Annales*. Zgodovinsko društvo za južno Primorsko je postalo pomembna oporna točka ne samo za zgodovinarje in raziskovalce humanističnih ved, ampak tudi za družboslovce in naravoslovce, ki so v njem našli spodbudo za vsestransko preučevanje in ovrednotenje primorskega prostora. Na enaki podlagi je nastala tudi revija *Annales*. V začetni fazi je gostila na svojih straneh prispevke najrazličnejših strok, nakar se je razdelila na humanistično-družboslovno serijo in na naravoslovno serijo.

Na podobnih temeljih sloni in deluje tudi Znanstveno-raziskovalno središče, ki ga sestavljajo štiri inštituti. V slabih sedmih letih je ZRS Koper pridobil številne sodelavce, tako da od začetnih nekaj več kot desetih šteje danes skupno z upravnimi osebjem že 46 članski kolektiv, ki se pripravlja na selitev v nov, namensko zgrajen in ustrezno opremljen sedež v starodavnem središču Kopra. Dobra polovica raziskovalcev se ukvarja s humanistiko, družboslovjem in jezikoslovjem, ostali pa z naravoslovnimi vedami oziroma s kmetijsko-razvojnimi programi. Med znanstvenimi osebjem je lepo število doktorjev znanosti z visokimi znanstvenimi nazivi. Veliko pozornost pa posveča inštitut vzgajanju mladih kadrov. V tem smislu je zgovoren podatek, da povprečna starost kolektiva ne presega 38 let.

Del sodelavcev sodeluje tudi kot učni kader pri novoustanovljeni Fakulteti za humanistične študije, ki bo v kratkem postala del nastajajoče primorske, to je tretje slovenske univerze.

V okviru ZRS Koper deluje tudi šest infrastrukturnih enot, ki jih na tem mestu ne moremo podrobneje predstavljati. Naj omenimo le Založbo *Annales*, ki se lahko pohvali z izredno bogato bero publikacij, večinoma sadov raziskovalnega dela rednih in zunanjih sodelavcev ZRS Koper. Vse izdaje so sicer v povzetku v slovenskem in tujih jezikih prisotne na Internetu. Zato vabimo bralce, naj si ogledajo spletno stran inštituta na naslovu www.zrs-kp.si/, kjer bodo dobili podrobnejši vpogled v njegovo strukturo in delovanje. Do nje lahko pridejo tudi prek linka na Stičišču avstralskih Slovencev, <http://www.glasslovenije.com.au>.

Med raznimi temami posveča ZRS Koper vseskozi tudi veliko pozornost migracijski problematiki, saj je bil slovenski prostor ob severnem Jadranu v teku zgodovine prizorišče živahnih selitev, tako zaradi socialno-gospodarskih kot tudi političnih in ideoloških vzrokov. Od tod tudi zanimanje ZRS Koper za izseljevanje v Avstralijo, kamor se je iz primorskega prostora po drugi vojni odselilo veliko število rojakov, in sodelovanje inštitucije pri izvajanju projekta za varovanje in ovrednotenje dokumentarnega gradiva avstralskih Slovencev. Ob tej priložnosti naj kot v prejšnjih številkah našega časopisa zopet poudarimo pomen, ki ga ima to gradivo za zgodovino slovenske skupnosti v Avstraliji in s tem za njeno "vidnost" tako v okviru avstralske kot slovenske zgodovine.

Poznavanje preteklosti in zgodovinski spomin pa sta, kot vsi dobro vemo, nadvse pomembna dediščina za današnje in za bodoče rodove. Dokumenti, ki govorijo o svetlih in manj svetlih, uspešnih in težavnih izkušnjah skupnosti in njenih posameznih članov, so zato bogastvo, ki ga je treba skrbno čuvati in preprečiti, da se porazgubi. Prav temu namenu želi prispevati tudi ZRS Koper s sodelovanjem pri omenjenem projektu, in to na dva načina: po eni strani s evidentiranjem stanja društvenih arhivov in svetovanjem za njihovo ohranjanje, po drugi s terenskim evidentiranjem dragocene zasebne dokumentacije ter zbiranjem ustnih pričevanj s pomočjo videozapisev.

Slovenski fantje brez deklet, posneto 31. januarja 1965 v Il Centro Emigracioni Profughi Straineri, Latina. Na sliki od leve proti desni: Rafael Čuk, Štefan Žnider-sedaj Snaider, Silvo Knafelc, Ludvik Lukežič, Milan Šimc, Jakob Čuk, Slavko Štefanec, Vladimir Celin, Mijo Matešič, Branko Lepir. Fotografijo nam je poslal Jakob Čuk iz Fremantla WA

Izvajanje projekta bo po večmesečnih pripravah doseglo svoj prvi višek meseca novembra, ko se bodo raziskovalci ZRS Koper intenzivno "spoprijeli" s poverjenimi nalogami na avstralskih tleh. Pri tem jim bo ob strani stal avstralski partner Slovenian Media House, ki mu je zaupana zlasti video-dokumentarna plat naloge. Svojo razpoložljivost in sodelovanje pa so lastnoiniciativno oziroma na prošnjo ZRS Koper ter Slovenian Media House vljudno in zavzeto zagotovili še druge ustanove in posamezniki.

Aleks Kalc

Aleks Kalc bo v Avstraliji od 6. novembra do 1. decembra 2002 /o.ur./

Likovna kolonija za slovenske umetnike po svetu

Odločila sem se, da se v letu 2002 pridružim turistom, ki bodo zamenjali avstralsko zimo za evropsko poletje. Hotela sem čim lepše preziveti moj dopust in čim več zanimivega videti, pa se tudi kaj zraven naučiti. Pred tremi leti sem se začela učiti likovno umetnost na Illawarra Institute of Technology. Sedaj se mi je nudila priložnost, da tudi obiščem galerije in muzeje v Evropi, ki nudijo toliko umetnega bogastva. V Rodni grudi sem prebrala članek, da Matica organizira likovno kolonijo za slovenske umetnike po svetu.

Prva misel mi je bila, to bi pa bilo za mene. Pa sem začela dvomit, to je za umetnike, ne pa za začetnike kot sem jaz. Končno sem se le ojuočila in poslala prijavnico. Prijave so morale biti opremljene z petimi fotografijami del in kratko biografijo kandidata. Mislila sem si, več kot ne mi ne morejo reči. Nestrpno sem čakala na odgovor. Sama sebe pa sem ze prepričala, da ne bom sprejeta. Končno je le prišel odgovor in da sem bila sprejeta. Bila sem zelo vesela, da se bom udeležila kolonije. Zanimalo me je od kod bodo drugi umetniki, pa tudi malo me je bilo strah kako bom jaz lahko delala med njimi.

Na sliki od leve proti desni: Marjan Miklavec, Tanja Sandl - München, Margaret Hatežič - Wollongong, Zoran Karmelič - Split, Ivan Kosmos - Split, Darinka Berginc - Švedska, Vesna Mary Jazbec - Sydney

28. junija smo se zbrali v Stanijelu pri gostili Zoro. Bilo nas je sedem. Naš mentor je bil Marjan Miklavec, doma iz Sežane. V Sloveniji je zelo poznan kot izvrsten umetnik, saj je že razstavljal njegova dela po celem svetu in je tudi v Avstraliji imel razstavo pred nekaj leti. Stanovali smo v penzion Grča v vasi Gruševica blizu Štanjela. Vsak dan smo slikali, šli na izlete, si ogledali Galerijo slikarja Lojzeta Spacala, v vasi Avber smo si ogledali cerkev z znanimi freskami slikarja Toneta Kralja in tudi splezali v cerkveni turn, da smo imeli razgled do Ljubljane in Gorice. Vsak večer pa smo bili povabljeni na večerjo pri domačinih in tako smo videli zanimivosti in lepote Krasa. Hrana je bila vsepovsod odlična, ljudje pa zelo prijazni in gostoljubni. Tudi terana in pršuta nam ni manjkalo. Sedem dni je kar prehitro minilo v prijetni družbi. Še vreme nam je bilo naklonjeno. Prvo razstavo smo imeli na grajskem dvorišču v Stanijelu v petek petega julija zvečer.

V soboto šestega julija pa smo se vsi odpeljali na Bled, kjer je bila otvoritev razstave v festivali dvorani. Škoda, da so že drugi dan, ko je bilo srečanje v moji deželi, slike odstranili. Tudi ni bilo nikjer nobene reklame, da bi seznanila obiskovalce, da je razstava slik na ogled v festivalni dvorani. Po končani uradni otvoritvi srečanja v moji deželi sta prišla v festivalo dvorano minister za izseljence po svetu in novinar, da si ogledata razstavo, pa sta našla prazno dvorano. Umetniki smo bili malo razočarani, da so slike tako hitro izginile. Potem smo se tudi mi poslovili med sabo, izmenjali naslove in obljubili da si bomo dopisovali, nato pa nadaljevali naše potovanje. Ostali so mi lepi spomini na likovno kolonijo in tudi na celih šest tednov, ki sem jih preživela v Evropi.

Margaret Hatežič, Lake Heights, NSW

PISMO

Mediji za prihajajoče generacije

Slovenci na tujem so se tistim, ki živimo v Sloveniji, marsikdaj v preteklosti, pa tudi še danes, zdeli oddaljeni, težko dosegljivi, bili so kot ostanki neke tradicionalne kulture, pomešane z novo, tisto, ki so je bili izseljenci deležni po prihodu v svoje nove domovine. Kljub temu pa so se slovenski izseljenci povsod po svetu vedno znova združevali, povezovali, ustanavljali društva in klube ter gojili pozitiven odnos do svoje izvirne domovine in njenih dejanj, čeprav se je včasih pokazalo, da so prav oni tisti, ki lahko gojijo pravo mero kritične distance do slovenske države.

Ker sem po naravi bolj avanturistična duša, zmeraj na lovu za novimi doživetji, spoznanji in navsezadnje tudi ideali, sem zmeraj, ko sem se potakala po tujih krajih, navdušeno spregovorila o svoji domovini z vsakim, ki me je pač želel poslušati, čeprav sem do nje v vsakdanjosti precej kritična. In zmeraj sem se razveselila vsakogar, ki je prihajal iz »naših krajev«. Niti pomislila nisem na to, kaj pravzaprav to pomeni in da lahko tudi mene vsak, ki vsaj malo razmišlja o tej ali oni pripadnosti in o človeških identitetah, mirno pospravi v en koš, skupaj z vsemi drugimi pripadniki slovenske nacije. Sem pa na svojem področju, ki je novinarstvo, obenem študirala naprej in vse bolj in bolj se je komunikacija, pa naj je bila dvosmerna ali le enosmerna, začela povezovati z različnimi humanističnimi, sociološkimi, antropološkimi in psihološkimi teorijami. Vse bolj sem se približevala koncu študija na Fakulteti za družbene vede v Ljubljani in pred nekaj meseci začela razmišljati, na kakšen način si študij želim zaključiti. Jasnno je bilo, da me čaka diplomatska naloga in ker sem tip človeka, ki me bolj kot temačne, zaprašene knjižne police pritegnejo sonce, narava in ljudje okoli mene, je bila odločitev za terensko delo na dlani. Želim ustvariti nekaj, za kar si bom sama lahko postavila zahteve in cilje in kar me bo privedlo do zaključkov, ki bodo v prvi vrsti moji lastni.

Ob ponovni oživitvi razmišljanj o nacionalnih identitetah, ponovno nekje na tujem, je zaključek oblikovanja moje ideje za diplomsko delo postajal vse bolj jasen. Seveda sem se odločila, da se bom s temi sociološkimi poimenovanji za občutenja neke izvornosti vsakega človeka, lotila na primeru lastne države. Kot logična posledica je sledilo razmišljanje o Slovencih na tujem. Še vedno pa je tukaj ostalo tudi moje novinarsko področje in mediji, ki nam posredujejo neke vedenjske vzorce, ki so tolikokrat tudi vzorci določene kulture.

Avstralija in avstralski Slovenci so se mi ponudili sami od sebe. Pri tolikšni razpršenosti slovenskega življa na »cemlini tam spodaj« bi lahko bili prav množični mediji tisti, ki bi imeli pomembno povezovalno vlogo. Obenem se prav avstralski Slovenci soočate z izzivom druge in tretje generacije izseljencev. V kolikšni meri in na kakšen način se mlajše generacije vključujejo v življenje neke etnične skupnosti, kako se oblikuje njihova nacionalna identiteta, ali so lahko množični mediji, predvsem tisti novejšega izvora (na primer internet), izziv za pripadnike mlajše generacije in koliko je navsezadnje sploh zanimanja za vse to med njimi? Ko razmišljam o kulturi, družbi, socializaciji, ki poteka najprej v družini in šele potem v vseh ostalih okoljih, ki jih ljudje sami tvorimo v svojem življenju, se mi zdi pomembno ustavit se tudi ob vprašanju ohranjanja oziroma izginjanja slovenskega jezika pri slovenskih izseljencih. Pri tem se mi zdi, da je opuščanje slovenskega jezika pri aktivni, še bolj pa pri prihajajočih generacijah logična posledica procesa prehajanja iz roda v rod. Zelo zanimivo pa se mi zdi pokukati v nastajanje in tvorjenje neke posebne mešanice slovensčine, drugih slovanskih, verjetno pa tudi romanskih jezikov, ter angleščine. Ali lahko govorimo celo o tem, da nastaja nek poseben, samosvoj jezik s sebi lastnimi značilnostmi, kar bi pravzaprav lahko brez večjih težav tudi pričakovali v nekem multikulturnem svetu? Kako se spopasti s spremembami in težavami, ki v zvezi z jezikom nastajajo predvsem na radijskih postajah, temelječih prav na govorni besedi? Knjižna slovenščina, ki ni blizu večini slovenskih izseljencev, najbrž res ni prava rešitev.

Takšna in podobna vprašanja se mi največkrat porajajo ob razmišljanju o izseljencih v Avstraliji. Na odgovore na ta vprašanja pa bom morala počakati še nekaj časa. Vsaj do novembra ali decembra letos, ko se bom sama podala na avstralsko celino in poskušala biti čim bolj radovedna. Računam na dobro voljo in pripravljenost sodelovanja s strani vas, avstralskih Slovencev vseh generacij. Prepričana sem, da bom izvedela veliko novega in zanimivega. Verjetno bo marsikateri zaključek popolnoma drugačen od mojih zdajšnjih pričakovanj. Iskreno pa upam in si želim, da si bom naslednje leto, ko bom obrnila zadnji list svoje diplomske naloge, brez omahovanja lahko priznala, da sem izpolnila vsaj delček svojih lastnih prizadevanj in želja.

Maša Mikola

Maša Mikola bo v Avstraliji od 18. novembra dalje /op. ur./

**AUSTAR - Financial Group -
Home Loans Pty/Ltd**
The right move !

**KREDITI, POD NAJUGODNEJŠIMI
POGOJI ZA NAKUP ZEMLJIŠČ,**
kreditni na osnovi obstoječih kreditov
in na osnovi že plačanih zemljišč
**NA PODROČJU CELOTNE
AVSTRALIJE.**

**AUSTAR HOME LOANS P/L JE U
PREDNOSTI PRED DRUGIMI
BANKAM IN FINANČNIMI
INSTITUCIJAM KER :**

MEMBER
MORTGAGE
INDUSTRY
ASSOCIATION
OF
AUSTRALIA

se z nami lahko pogovorite v
svojem jeziku
ni stroškov za prošnje
denar dobite direktno z
našega računa brez
komplikacij in posrednikov,
brez dodatnih provizij

- posojila so z realno nižjo
obrestno stopnjo
- ko je bankin odgovor NE pri
nas je odgovor SEVEDA
- rešujemo probleme vezane
za potrebno dokumentacijo in
kreditno sposobnostjo
CRAA.

**REFINANCIRANJE POSOJIL VAŠA
MOŽNOST, DA DOBITE "SVEŽ"
DENAR OD AUSTAR Home Loans
DIREKTNO NA VAS BANČNI
RAČUN IN IZKORISTITE ZA
INVESTIRANJE ALI DRUGE
POTREBE , Z ZNIŽANIMI
OBRESTMIMI IN NIŽJIM
ODPLAČILOM**

Za več informacij pokličite
LJUBLJANAC HAZIMA,
direktno ga lahko pokličete tudi na
mobilni telefon **04 217 04 235** ali pa
se dogovorite za sestanek v naši
pisarni v Sydneyu
na naslovu:

**Suite 5 /10-12 Woodville street,
Hurstville 2220 NSW,
Fax (02) 9580 23 77
ali v Melbourne**

**28 Sommersby Road
POINT COOK VIC 3030
Tel: 03 9395 4717
Fax: 03 9395 4717**

V objemu 400 let stare trte

Maribor, (STA) - V viteški dvorani starega mariborskega gradu se je začela turistična prireditev V objemu stare trte, ki se bo končala s slovesno trgatvijo najstarejše trte na svetu - več kot 400 let stare modre kavčine. Po besedah mestnega viničarja Antona Zafošnika je častljiva stara trta, na kateri brači vsako leto naberejo od 35 do 55 kilogramov grozdja, tudi letos lepo obrodila.

V okviru turistične prireditve V objemu stare trte, ki jo v sodelovanju z mestno občino Maribor ter številnimi zavodi, podjetji in združenji vinogradnikov, sadjarjev, floristov in čebelarjev organizira mariborski zavod za turizem, so v Mariboru pripravili vrsto prodajnih razstav, strokovnih srečanj, predstavitev in degustacij. Na Trgu svobode v središču mesta so odprli prodajni razstavi cvetja, okrasnih grmovnic in dreves ter sadja in čebelarstvih izdelkov, pripravili pa so še razstavo pridelkov slovenskih ekoloških kmetij ter razstavo vinogradništva in sadjarstva.

Strokovna srečanja bodo letos posvečena vinu in čokoladi, sadju in zdravi prehrani ter ekološkemu pridelovanju živil. Predstavili bodo, v Viteški dvorani mariborskega gradu, tudi projekt Phare Predelava in trženje ekoloških pridelkov in možni scenarij razvoja ekološkega kmetijstva na obmejnem območju. Predstavitev bodo popestrili s pokušino dobrot iz ekoloških kmetij in degustacijo odličnih štajerskih vin.

Na številnih prireditvah bo sodelovala tudi mariborska vinska kraljica Urška Orešič, ki, kakor sama pravi, obožuje štajerska vina zaradi neverjetne harmonije arome, cvetice, sladkorja in kisline.

Vina bo malo, a bo odlično

Na Ljubljanskem gradu so drugič obrali grozdje s trte, ki jo je Maribor podaril Ljubljani. Prve grozde modre kavčine, ki je potomka 400-letne trte z Lenta in jo je Ljubljana dobila leta 1991, je utrgala ljubljanska županja Vika Potočnik. Enolog Julijan Nemanič je povedal, da so iz lanske letine pridelali liter vina, ki ga nameravajo ustekleničiti v tri stekleničke. Predstavnik vinskega konventa svetega Urbana Izidor Rejc pa je dodal, da bo letošnja letina vsak trikrat večja od lanske, vino pa bo prav tako odlično kot lansko, sladkorna stopnja v jagodah je namreč višja od tiste, ki je za to sorto zadovoljiva.

V štirih mesecih 8,7 kilogramov manj

V štirih mesecih se je za 40 prebivalcev občin Gornja Radgona, Radenci in Sveti Jurij ob Ščavnici končala prva serija šole hujšanja, ki jo je med junijem in septembrom organiziral ZD Gornja Radgona. V tem času so udeleženci, večinoma so bile ženske, shujšali v povprečju za 8,7 kilograma. "To šolo priporočam vsem, ki imajo težave s težo. Sedaj se veliko bolje počutim. Posebej lepo je zjutraj, ko si lahko brez težav sam obujem nogavice. In tudi lakote ni več take kot nekoč," nam je pripovedoval Marjan Zrnčič, eden od udeležencev, sicer znani gostinec iz Apaške doline.

Vodja projekta, ki poteka v sklopu slovenskega preventivnega programa, je dipl. med. sestra Zvonka Brus Hladen, v šoli sodeluje tudi fizioterapevtka Andreja Čufar, ki je prilagodila telesne vaje, kajti predebeli ljudje ponavadi ne zmorejo vseh telesnih aktivnosti, vse skupaj pa spremlja organizacijski vodja Branko Avsec, dr. med. Zvonka Brus Hladen pravi, da je zanimanje za šolo zelo veliko, že v naslednjih dneh se začne šola za dve novi skupini ljudi. Šola poteka v ZD Gornja Radgona in v telovadnici radgonske osnovne šole. "Na preventivne preglede smo najprej klicali vse moške med 35. in 65. letom in ženske med 45. in 70. letom starosti, ki so ogroženi zaradi različnih dejavnikov tveganja. Razdelili smo jih v skupine, kjer jih bomo skušali poučiti o pravilnem prehranjevanju. V prvo skupino smo dali osebe s prekomerno telesno težo in z zvišanim krvnim tlakom. Program hujšanja traja štiri mesece, srečujemo se enkrat tedensko v popoldanskem času, tri do štiri šolske ure. Na vsakem srečanju opravimo vse potrebne meritve in tehtanja, govorimo pa zlasti o zdravi prehrani in zdravem načinu življenja, saj cilj ni le shujšati, temveč tudi spremeniti življenjski slog," pravi Brusova.

Šola hujšanja je zelo koristna novost, saj je znano, da je problem prevelike teže na tem območju zelo velik, isto velja tudi za smrtnost, povezano z boleznimi, ki jih povzroca prevelika količina hrane. Najmanj šestina prebivalstva ima prekomerno telesno težo, ta pa je povezana s srčnimi boleznimi, sladkorno boleznijo, povišanim krvnim pritiskom in holesterolem.

Zvonka Brus Hladen poudarja, da je država zdaj ponudila priložnost vsem, ki so posebej rizični, a vsak se mora sam odločiti, ali se bo naučil pravilnega prehranjevanja in znižal tveganje za huda obolenja. V šoli hujšanja se ne ukvarjajo z nekakšnim stradanjem, temveč z načinom pravilnega hujšanja, saj naj bi vsak med šolo shujšal za do 10 odstotkov telesne teže. Udeležencem svetujemo uživanje večjih količin zelenjave, različnih vrst žitaric, živil z manjšo vsebnostjo maščob, nadomeščanje masla z namazi, ki vsebujejo manj maščob, olivno, sončnično in koruzno olje namesto tropskih olj in živalskih maščob ter uživanje rib in surove zelenjave.

Proteus iz Trebinja

Človeška ribica tudi
v Bosni in Hercegovini

Trebinje STA- Madžarski speleologi so po sistematičnih raziskavah votlin v okolici Trebinja v Bosni in Hercegovini potrdili ugotovitve, ali človeška ribica živi tudi na območju BiH. Primerke proteusa oziroma človeške ribice so jamarji potrdili v jami Pečina v Dražin dolu, ko so jih videli ob potapljanju v 30 metrov globok sifon, domnevajo pa tudi, da bi te dvoživke lahko živele tudi v Sušički jami, a je madžarskim raziskovalcem potrditev odkritja preprečila kalna voda. Človeška ribica je sicer endemična vrsta dvoživke, za katero so sprva mislili, da živi samo v slovenskih kraških jamah, nato pa so to vrsto odkrili tudi v nekaterih kraških jamah na Hrvaškem in v BiH.

Ecstasy škodi možganskim celicam

Washington, STA- Ecstasy, priljubljena klubska droga, morda poškoduje iste možganske celice, ki so prizadete tudi pri Parkinsonovi bolezni. Odkritje ameriških znanstvenikov je sicer le še okrepilo sum, da si uporabniki te droge lahko trajno poškodujejo možgane. "V rezultatih naših raziskav je najbolj zaskrbljujoče to, da mladi uveljavljajo ecstasija z drogiranjem povečujejo nevarnost obolenja za parkinsonizmom, stanjem, ki je zelo podobno Parkinsonovi bolezni," je v članku za revijo Science zapisal dr. George Ricaurte, nevrolog z baltimorske medicinske fakultete John Hopkins.

Računalniški virus Bugbear na pohodu

Sydney, (STA) - Več milijonov računalnikov po svetu je bilo okuženih z računalniškim virusom Bugbear, ki so ga odkrili v Aziji. Virus, ki se je v teh dneh najbolj razširil v Veliki Britaniji, Avstraliji in na Novi Zelandiji, napada Microsoftov program Outlook, njegova značilnost pa je, da se po medmrežju širi z izredno veliko hitrostjo in brez težav onesposablja antivirusne sisteme. Kot menijo računalniški strokovnjaki, je Bugbear najbolj nevaren računalniški virus, ki so ga kdaj odkrili. V zadnjih dneh se je Bugbear močno razširil tudi po slovenski elektronski pošti in bliskovito zasedel drugo mesto na lestvici najpogostejše odkritih čepov na prvem mestu še vedno vztraja črv Klez.I. V nasprotju z drugimi poznanimi črvi - tudi Klezom.I - maila, okuženega z Bugbearom, ni mogoče prepoznati že po klišejskem naslovu. Ta namreč uporablja naključno izbrane naslove, besedila za sporočila in imena priponek. Zažene se avtomatično, zato se prizadet računalnik okuži takorekoč v trenutku, ko prejme elektronsko sporočilo. Onesposobi lahko tudi aplikacije, kot so protivirusni programi in požarni zidovi, čeprav ga po besedah strokovnjakov med uporabniki najbolj razširjen antivirus - Norton prepozna. Sicer pa na lestvici najpogostejše odkritih zlonamernih kod najdemo večinoma stare znanke za protivirusne programe. Vodilni je, kot že rečeno, Klez.I, drugi je njegov Elkem.C, ki ga namesti prav Črv Klez.I, na tretjem mestu pa sta Grade.A in Nimda.

Če želite zdravo srce - jejte jedrca

Če želite preprečiti koronarno bolezen, jejte jedrca. To sporočilo prinašata kar dve raziskavi, predstavljeni v Združenih državah Amerike. V prvi so dolgoročno spremljali 22.000 zdravnikov. Ugotovili so, da lahko jedrca (mednje spadajo orehi, mandlji, pistacije in arašidi) pomagajo preprečiti nastanek hude motnje srčnega ritma, t. i. prekatno fibrilacijo, ki neredko povzroči nenadno smrt. Drugo raziskavo, objavljeno v strokovni reviji British Medical Journal, so opravili raziskovalci Harvardskega inštituta za javno zdravje v Bostonu. Skupina znanstvenikov pod vodstvom dr. Franja Huja je spremljala več kot 86.000 žensk. Dognali so, da so imele manj težav s srcem tiste, ki so jedrca jedle več kot petkrat na teden deset let. "Naša raziskava kaže, da pogosto uživanje jedrc zmanjšuje nevarnost za koronarno bolezen," pravi dr. Hu. Jedrca sicer vsebujejo veliko maščob, toda večina maščobnih kislin v njih je nenasičenih. Hu in sodelavci pravijo, da nenasičene kisline vplivajo na maščobe v krvi in tako pomagajo znižati holesterol. Poleg tega so jedrca bogata z rastlinskimi beljakovinami, magnezijem, vitaminom E, vlakninami in kalijem.

Z grizljanjem zoper

alzheimerja

Če radi grizljate orehaste plodove, hkrati možganom pomagata v boju zoper Alzheimerjevo bolezen. Vse več raziskav namreč kaže, da je uživanje vitamina E v hrani povezano z manjšo nevarnostjo te bolezni (presenilne demence). Odličen vir vitamina E so razni oreški, na primer lešniki, mandlji, pistacija in arašidi. Za preprečevanje Alzheimerjeve bolezni je najverjetneje pomemben tudi vitamin C. Pol pesti mandljev ali lešnikov zagotovi približno sedem i. j. vitamina E, enaka količina arašidov in pistacije pa kaka dva i. j. Ko gre za vitamin C, je najbolje uživati citruse (agrumi), poročajo v reviji Journal of the American Medical Association.

Banane varujejo pred kapjo

Če vsak dan pojemo eno banana, lahko prepričamo pomanjkanje kalija, ki utegne povzročiti možgansko kap. Ta tropski sadež je namreč bogat s kalijem, raziskava s 5600 bolniki pa je pokazala, da pomanjkanje tega elementa v organizmu za polovico poveča nevarnost možganske kapi. K pomanjkanju kalija so še zlasti nagnjeni bolniki, starejši od 65 let, ki pogosto uživajo diuretike (pripjavke, ki pospešujejo izlocanje seca). Znano je namreč, da ti preprečujejo vsrkavanje kalija. Od vsebnosti kalija v organizmu je odvisna tudi količina natrija, torej rudninske snovi, ki je prav tako nadvse pomembna za normalno delovanje organizma.

V tiskovni sklad so prispevali: Antony Grzina, Ida Jež, Jadranka Briški, Marija Grosman, Martha Magajna, Drago Gračner, Milan Beribak, Friderik Mavko - hvala!

Banana na dan znižava nevarnost možganske kapi

London (STA) - Ena banana na dan nadomesti pomanjkanje kalija in tako zmanjša nevarnost možganske kapi, so prepričani britanski znanstveniki. Raziskava, v kateri je sodelovalo 5600 ljudi, starejših od 65 let, je pokazala, da so ljudje, ki jim primanjkuje kalija, dvakrat bolj podvrženi možganski kapi kot tisti, ki dnevno v telo vnesejo dovolj tega minerala. Poleg diuretikov, ki so jih za zmanjšanje nevarnosti možganske kapi predpisovali doslej, tako znanstveniki toplo priporočajo tudi hrano, bogato s kalijem.

Čokolada zmanjšuje raven holesterola v krvi

Madrid (STA/Tanjug) - Strokovnjaki Mednarodne organizacije za kakav (ICCO) trdijo, da čokolada znižuje raven holesterola v krvi in preprečuje prehitro staranje. Kakav predstavlja rastlinska mast in zato čista čokolada, kljub nasprotnemu prepričanju večine ljudi, prispeva k znižanju ravni holesterola v krvi. Poleg tega kakav vsebuje sestavino, iz katere se pridobiva snov, ki se v farmacevtski industriji uporablja za pripravo preparata za preprečevanje prezgodnjega staranja. Več podatkov o organizaciji ICCO je mogoče najti na spletnem naslovu www.icco.org.

Genska tehnologija: zobje iz čreves podgan

Boston Reuters/B.M. Na poti k proizvodnji naravnih zobnih nadomestkov je po podatkih ameriških znanstvenikov uspel prvi korak: v gensko tehnološkem postopku jim je uspelo spodbuditi rast svinjskih zob v črevesih laboratorijskih podgan. Znanstveniki Forsyth-Institut iz Bostona (Massachusetts) so objavili, da je eksperiment uspel med gensko tehnološkim postopkom, v katerem so uporabili izvorne celice, primerne za tvorbo zob. Z njihovo pomočjo naj bi v prihodnosti spodbudili rast nadomestnih zob, s čimer naj bi bili šteti dnevi protezam, zobnim mostičkom in "kronam". "Možnosti identifikacije, izoliranja in razmnoževanja izvornih celic ima takšen potencial, da bi lahko v temelju spremenil zobno medicino," je povedal direktor inštituta Dominick DePaola. Med poskusom se po navedbah raziskovalcev v roku 30 tednov začnejo oblikovati majhne zobne krone, ki vsebujejo sklenino in dentin. Dentin je snov, ki ima podobno sestavo kot kosti. Študijo bodo objavili 1. oktobra v znanstveni reviji Journal of Dental Research. (<http://jdr.iadrjournals.org/>) Znanstveniki upajo, da bodo po petih letih raziskav sposobni sprožiti rast nadomestnih človeških zob.

So gume "SAVA", ki jih kupite v Avstraliji made in Poland, slovenske?

...ja takole je bilo. Kot vsak normalen avto tudi moj potrebuje sem-ter-tja nove gume. Iščem nove gume, nakar mi prodajalec na servisu ponudi gume SAVA. Seveda! mu rečem in razlagam vse o lepotah Slovenije, reki Savi, Savici, Bohinju, Bledu in o naši znani tovarni gum SAVA. Plačam malo več od normalne cene in se odpeljem. Vse za našo ljubo Slovenijo, sem si dejal, tudi če je malo dražje. Vožnja z novimi gumami je bila po prvih nekaj metrih vožnje po občutku odlična, mehka, kako ne, sem si govoril, saj so narejene v Sloveniji.

Ko se pripeljem domov sem si hotel to čudo malo pobliže pogledati. Kar obnemel sem, saj ni res, pa saj to ni mogoče, na gumah piše: "SAVA" MADE IN POLAND. Pa še znak je bil drugačen, kot sem ga poznal. No sem si dejal, najprej so nam Poljaki ukradli kranjsko, saj poznate "Poljski Kransky", no sedaj so nam še SAVO, naslednje pa bo najmanj reka Sava. Pa razmišljam naprej in si pravim, le kaj bo ostalo od te naše deželice pod Triglavom, če bo vsak nekaj odnesel, Hrvatje malo morja in kakšno sardelo, Italijani še malo naše Primorske, Avstrijci pa imajo tudi nekaj apetitov. Ves v žalosti, jezi in obupu napišem pismo v SAVO Kranj, kako je s to zadevo. Odgovor sem čakal in dočakal, posredujem ga tudi vam.

Spoštovani gospod Florjan Auser, lep dober dan iz Kranja v Avstralijo!

Že od decembra 1997, ko je podpisala pogodbo z ameriškim koncernom Goodyear, v svojem proizvodnem programu nima več potniških, tovornih in poltovornih pnevmatik. Na osnovi omenjene pogodbe je bila 1.7.1998 ustanovljena nova družba za proizvodnjo in trženje pnevmatik Sava Tires d.o.o v večinski 80% lasti koncerna Goodyear.

Sava Tires deluje na isti lokaciji v Kranju kot Sava d.d, proizvajamo pa pnevmatike blagovnih znamk koncerna Goodyear: Goodyear, Dunlop, Fulda, Debica in seveda Sava. Tako kot naša tovarna proizvaja poleg naše domače blagovne znamke Sava tudi določene dimenzije drugih koncernskih znamke, tako tudi druge tovarne Goodyeara proizvajajo določene dimenzije pnevmatik blagovne znamke Sava. Gre za organizacijo proizvodnje in racionalizacijo le-te v okviru koncerna. To je tudi razlog, da ste na pnevmatikah Sava, ki ste jih kupili - veseli smo, da ste se odločili za Savo in hvala vam lepa za zaupanje - našli napis "Made in Poland". Določene dimenzije pnevmatik naše slovenske blagovne znamke Sava proizvaja tovarna koncerna Goodyear na Poljskem in tiste, ki ste jih kupili, prihajajo prav od tam. Na pnevmatikah blagovnih znamk Goodyear, Dunlop, Fulda oz. Debica, ki jih proizvajamo v naši tovarni tu v Kranju, iz enakega razloga piše Made in Slovenia. Kot vidim, ste opazili tudi nov logotip Sava, ki smo ga pred dvema leti začeli postopoma uvajati na programu potniških pnevmatik Sava in bo sčasoma nadomestil starega.

Torej gre za naše pnevmatike in naj vas ne skrbi, da neka tovarna na Poljskem uporablja našo blagovno znamko brez naše vednosti oz. dovoljenja. In še to: vse pnevmatike koncerna Goodyear so izdelane po enaki tehnologiji in standardih kakovosti ne glede na to v kateri tovarni koncerna jih proizvajajo. V Avstraliji je naš distributer podjetje South Pacific Tyres iz Melbourn. Pri nas v Kranju je za prodajo na avstralskem tržišču odgovorna ga. Alenka Hafner. V kolikor želite več informacij o Savi Tires nas lahko obiščete na naši spletni strani www.sava-tyres.com oz. nas boste našli tudi preko spletne strani koncerna Goodyear. Vsekakor pa smo vam tudi mi na razpolago za vsa morebitna dodatna vprašanja oz. pojasnila.

Želim vam prijetno, udobno in predvsem varno vožnjo z našimi pnevmatikami Sava in vas lepo pozdravljam.

Jelka Laurenčič

Podpredsednica za odnose z javnostmi in tržno komuniciranje

Torej vozite se z gumami izdelanimi v SAVI Kranj. Gume so res odlične. Povrhu vsega pa še malo podprete ljubo "domačijo" in se lahko pohvalite prijateljem, "veste tole je narejeno v Sloveniji, kjer sem bil jaz doma". Če gume priporočite še kakšnemu znanцу pa tudi ne škodi. Povedati vam moram še to, da so gumarski izdelki na prvem mestu pri uvozu iz Slovenije v Avstralijo in, da se izvažajo v preko 70 držav. Pa srečno vožnjo z gumami SAVA, pa tudi če niso MADE IN SLOVENIA vam želim!

Florjan

**Glas Slovenije –
pokrovitelji:
The Voice of Slovenia**
—
Sponsors:

Republika Slovenija
Ministrstvo za zunanje zadeve
**Urad za Slovence
v zamejstvu in po svetu**

IMPACT INTERNATIONAL PTY. LTD.
**WINNER OF AWARD FOR
OUTSTANDING EXPORT
ACHIEVEMENT**
Tel.: (02) 9604 5133

NIGRAM d.o.o.
NIKE IN VISOKI GRADUJE

**Z angleško prilogo
The Voice of Slovenia**

*Po avstralskem kontinentu,
v Tasmanijo, Novo Zelandijo,
Argentino, ZDA, Kanado, Švico,
Avstrijo, Italijo, Švedsko, Rusijo,
na Japonsko, Finsko,
Madžarsko in v Slovenijo*

*Arround Australia, New
Zealand, Argentina, USA,
Canada, Switzerland, Austria,
Italy, Sweden, Russia, Japan,
Finland, Hungary and Slovenia*

*Tudi na internetni strani
Stičišče avstralskih Slovencev
<http://www.glasslovenije.com.au>*

Slovenian Media House
SLOVENIAN MEDIA HOUSE - GLAS SLOVENIJE: Manager: Florjan Auser; Glas Slovenije izdaja Slovenian Media House; glavni in odgovorni urednik: Florjan Auser; Glas Slovenije ustanovljen leta 1993. Je nedobičkonosen časopis; mnenja izražena v njem ne predstavljajo vedno mnenja uredništva - avtorji sami odgovarjajo za svoje prispevke (največ do 300 besed ali četrt strani); vse pravice pridržane; ponatis ali uporaba celote ali posameznih delov dovoljen kadar je naveden vir (Glas Slovenije); Glas Slovenije nudi informacije o Slovcnih v Avstraliji, Sloveniji in po svetu; izhaja enkrat mesečno; letna naročnina \$60.00 + \$ 6.00 GST; polletna - \$ 30.00 + 3.00 GST; letna naročnina v prekmorske države (letalska pošiljka) \$ 100.00. Pokrovitelji: od \$ 600.00 navzgor - Cenik oglasov v upravi. Mali oglasi: do 20 besed \$ 10.00; vsaka naslednja beseda 50 centov; fotografija dodatnih \$ 10.00. Glas Slovenije tudi na internetu - dostop z geslom. NASLOV: SLOVENIAN MEDIA HOUSE - GLAS SLOVENIJE P. O. Box 191 Sylvania 2224 Telefon + 61 2 9522 9911 Fax + 61 2 9522 9922 E-mail: oventia@zeta.org.au STIČIŠČE AVSTRALSKIH SLOVENCEV na internetu: <http://www.glasslovenije.com.au>